

23. 4. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

# Nejsou-li splněny předpoklady pro náhradu škody zaměstnancem podle zákoníku práce, lze majetkovou újmu zaměstnavatele posoudit podle pravidel (občanského zákoníku) o bezdůvodném obohacení

Nejvyšší soud se zabývá v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 1609/2023, ze dne 19. 12. 2023, otázkou za jakých podmínek lze nárok na náhradu škody uplatněný zaměstnavatelem vůči zaměstnanci posoudit podle ustanovení občanského zákoníku o bezdůvodném obohacení, a v této souvislosti otázkou, jaký je vztah bezdůvodného obohacení a povinnosti k náhradě škody.

Zaměstnavatel se podanou žalobou domáhal, aby mu žalovaný bývalý vedoucí zaměstnanec z titulu náhrady škody zaplatil 487 000 Kč. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že při kontrole účetnictví bylo zjištěno, že žalovaný, který měl „z titulu své funkce právo“ k platební kartě vztahující se k bankovnímu účtu zaměstnavatele, vybíral z bankomatu hotovost ve dnech a v částkách, jež dále rozvedl, a výběry těchto částek „neproučtoval“. Zaměstnavateli tím vznikla škoda ve výši 487 000 Kč, kterou požaduje po žalovaném uhradit.

Soud prvního stupně žalobu zamítl, když vyšel ze zjištění zejména, že žalovaný zaměstnanec, který byl oprávněn nakládat s bankovní kartou spojenou s bankovním účtem zaměstnavatele, prováděl výběry z bankomatů pravidelně „k všeobecné známosti zaměstnanců zaměstnavatele“, že mezi žalobcem a žalovaným neexistovala žádná „rámcová smlouva jakkoliv omezující žalovaného v nakládání s bankovní kartou“ a že žádný z předmětných dvaceti čtyř výběrů z bankomatů nebyl zaměstnavatelem hlášen jako „pochybný“ nebo jako neoprávněný. Soud tak dospěl k závěru, že nárok zaměstnavatele není oprávněný, protože žalobce neprokázal zaviněné jednání žalovaného zaměstnance podle ust. § 250 odst. 3 zákoníku práce, neboť „neprokázal, že žalovaný jednal s úmyslem žalobce výběry z bankomatu poškodit“.

Odvolací soud potvrdil ve věci samé rozsudek soudu prvního stupně. Soud dospěl k závěru, že uplatnil-li zaměstnavatel nárok na náhradu škody z důvodu porušení povinností žalovaného zaměstnance při vyúčtování finančních výběrů, pak **neprokázal, že by žalovaný zaviněně porušil svoji konkrétní zákonnou či smluvní povinnost vztahující se právě k vyúčtování provedených výběrů. „Nad rámec tohoto závěru“ uvedl, že žalobce neprokázal ani vznik škody v konkrétní výši, když samotná okolnost, že žalovaný provedl výběr peněz, bez dalšího vznik škody nezakládá.**

## Předpoklady odpovědnosti zaměstnance za škodu podle zákoníku práce

Zaměstnanec je povinen nahradit zaměstnavateli škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (ust. § 250 odst. 1 zákoníku práce). Byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany zaměstnavatele, povinnost zaměstnance nahradit škodu se poměrně omezí (ust. § 250 odst. 2 zákoníku práce). **Při tzv. obecné**

**povinnosti nahradit škodu podle ust. § 250 odst. 1 zákoníku práce je zaměstnavatel povinen prokázat zavinění zaměstnance (ust. § 250 odst. 3 zákoníku práce).**

**Předpokladem pro vznik povinnosti zaměstnance nahradit zaměstnavateli škodu podle ust. § 250 odst. 1 zákoníku práce je porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody a zavinění na straně zaměstnance.** Škodou se tu rozumí újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (tj. majetková újma) a je objektivně vyjádřitelná v penězích. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, odpovědnost za škodu nemůže nastat.

V řízení o náhradu škody podle ust. § 250 odst. 1 zákoníku práce má žalobce (poškozený zaměstnavatel) procesní povinnost tvrdit [ust. § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř.] a posléze i prokázat [ust. § 101 odst. 1 písm. b) a 120 odst. 1 o. s. ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik povinnosti zaměstnance k náhradě škody. Zaměstnanec odpovídá jen za tu škodu, kterou zaviněným porušením pracovních povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním skutečně způsobil; není proto dána jeho odpovědnost za tu část škody, která byla způsobena porušením povinností ze strany zaměstnavatele (ust. § 250 odst. 2, § 257 odst. 4 zákoníku práce), případně zaviněním jiného zaměstnance.

### **Bezdůvodné obohacení podle občanského zákoníku**

Právní institut bezdůvodného obohacení není - s výjimkou částečné úpravy vrácení částek neprávem vyplacených zaměstnanci v ust. § 331 zákoníku práce - v zákoníku práce upraven. S ohledem na subsidiární povahu občanského zákoníku se proto i bezdůvodné obohacení v pracovněprávních vztazích řídí ust. § 2991 až 3005 o. z.

Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil (ust. § 2991 odst. 1 o. z.). Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám (ust. § 2991 odst. 2 o. z.).

### **Subsidiární úloha institutu bezdůvodného obohacení**

**Úprava institutu bezdůvodného obohacení v občanském zákoníku vychází z obecného právního principu, že se nikdo nesmí bezdůvodně obohacovat na úkor jiného. Je-li toto pravidlo porušeno a vzniklý prospěch nelze odčerpat v rámci původního právního vztahu, případně cestou náhrady škody, je stanovena povinnost vydat takto neoprávněně získané obohacení tomu, na jehož úkor bylo získáno.** Z uvedené charakteristiky bezdůvodného obohacení je zřejmé, že se jedná o institut pouze subsidiární (podpůrný, dodatečný, náhradní), který se uplatní jen tehdy, jestliže povinnost k vydání získaného prospěchu nevyplývá z jiného zákonného ustanovení, připomíná Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 1609/2023, ze dne 19. 12. 2023.

**Majetková újma, kterou lze vyjádřit v penězích, je předpokladem jak pro vznik nároku zaměstnavatele z bezdůvodného obohacení, tak i jeho nároku z odpovědnosti za škodu. Byla-li majetková újma způsobena zaviněným porušením povinnosti zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, je třeba nárok posoudit podle ustanovení o povinnosti zaměstnance nahradit škodu. Nejsou-li však splněny předpoklady pro vznik povinnosti zaměstnance k náhradě škody podle ust. § 250 zákoníku práce, je možné - vzhledem k subsidiaritě bezdůvodného obohacení ve vztahu k náhradě škody - majetkovou újmu zaměstnavatele posoudit podle ustanovení o bezdůvodném obohacení (tj. podle ust. § 2991 a násl. o. z., popřípadě ust. též ust. § 331 zákoníku práce a - jde-li o bezdůvodné obohacení získané zaměstnancem z neplatného právního jednání - podle ust. § 19 odst. 3**

**zákoníku práce), vyložil Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 1609/2023, ze dne 19. 12. 2023.**

### **Výklad směřující k řešení případu**

Z uvedeného vyplývá, hodnotí Nejvyšší soud, že závěr odvolacího soudu, že vztah mezi účastníky (pracovního poměru) by neměl být posuzován podle ustanovení občanského zákoníku o bezdůvodném obohacení, k němuž dospěl poté, co shledal „nenaplnění všech předpokladů pro vznik odpovědnostního vztahu k náhradě škody“ žalovaným, není správný.

**Nebyly-li v projednávané věci splněny předpoklady ke vzniku povinnosti žalovaného zaměstnance nahradit zaměstnavateli škodu, měly se soudy zabývat tím, zda jsou splněny podmínky pro vydání bezdůvodného obohacení. Tomuto právnímu posouzení by nebránila okolnost, že náhrady majetkové újmy vzniklé výběry hotovostí z bankovního účtu zaměstnavatele žalovaným zaměstnancem prostřednictvím platební karty v celkové výši 487 000 Kč se žalobce domáhal z důvodu náhrady škody, neboť soud je při rozhodování vázán nikoliv tím, jak žalobce právně posuzuje vylíčený skutkový stav, nýbrž pouze tzv. skutkem, jak byl žalobcem vymezen v žalobě.**

**Terezie Nývltová Vojáčková**

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## **Další články:**

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)